
a jó ember

AVRO VALTON

Heinrich, a jó ember, lassú léptekkel hazafelé tartott. A gidres-gödrös úton autók zötykölődtek, és felkavarták a port. Heinrich porfelhőn haladt át. Országútszágúnak találta.

Az utcasarkon Soobik jött vele szembe, aki két emelettel fölötte lakott. Soobik mosolyogva ráköszönt. Heinrich mindig szórakozott volt, csupán ezért nem köszönt előre.

A helyenként hivalkodóan tiszta udvaron egy ócska gőzkazán állt, kislíuk tornáztak és zajongtak rajta. Ma reggel még egy csövet is leszereltek az oldaláról, és ez most ott hevert az udvari átjárón. Heinrich átlépte. Egy kislíu éppen az egyik nemrég ültetett díszfára pisilt. Heinrichnek valami szöget ütött a fejébe, amikor megállt, hogy végignézze. A fiú alighanem a hármaskör lakáshoz tartozott, a fa pedig a szomszédjuké volt. Annak idején, azon a vasárnapon, minden lakás tulajdonosa ültetett fát, csak Heinrichnek nem futotta erre az idejéből, mert mindenkinek ő segített gödröt ásni meg vizet hordani. A fák mindenféle mértani rendnek fittyet hányva, egészen véletlenül kerültek a mostani helyükre. Volt ott mindenféle fajta, kinek mi tetszett — fenyő, tölgy, égerfa, juharfa, berkenye, almafa és borbolya.

Heinrich a szobájába ment. Kezet akart mosni a mosogatóban, de nem tudott, mert egy rakás mosatlan edény ázott. Bement a fürdőszobába, és a kis ülőkád fölött mosta meg a kezét. A végéből valami oknál fogva bűz jött fel, valószínűleg az időjárásváltozás miatt. Be kellett volna fednie az ülőkét valami ruhával — Heinrich egy ócska kabátot szánt erre a célra. Mielőtt azonban ezt véghez vihette volna, megszólalt a csengő.

Heinrich ajtót nyitott. Látogatója, egy pálinkától bűzlő férfiú, az iránt érdeklődött, hogy Heinrich nem azonos-e Jutov elvtárssal. Heinrich nem volt azonos, így a férfi hosszadalmas és unalmas mentegetőzésbe bocsátkozott. Heinrich az ajtóban állt, és türelmes mosollyal hallgatta végig a férfi magyarázkodását. Utána a Docens jött le hozzá főnről — segíteni hívta.

Bezárta az ajtót, és szó nélkül követte a Docenst. Nem firtatta, miben kell segítenie, hiszen ha egyszer a Docens megkérte, bizonyára szüksége van rá, Heinrich sohasem tudott nemet mondani, ha kértek tőle valamit.

A gyár felé lépdeltek, ahol a Docens lakatosként dolgozott. Bizonyára jó lakatos volt, de valószínűleg nem azért nevezték Docensnek, hanem valami más okból, esetleg a nézetei miatt. Heinrich ezt igazán nem tudhatta.

A gyár kazánházában felújítás folyt. A régi gőzkazánokat újakkal cserélték fel, és egy vízkövel teli hatalmas, rozsdás vasszörnyeteg fölöslegessé vált. A Docens mindenféle ócskaságot hazahurcolt a gyárból, akár szüksége volt rá, akár nem; beleivódott a gyárból való szerzés mohósága. Ma a kazánt akarta hazaszállítani. Daruval emelték föl egy nagy teherautó platójára. Az előzőt is a Docens szerezte a gyárból, azt, amelyik az udvaron állt. Mivel sem a pincébe, sem más fedett helyre nem fért be, az udvaron maradt, és a gyerekek hajósdit, mozdonyosdit, úrhajósdit és Bolond Ivanuskát játszottak vele. A Docens nem is emelt kifogást ez ellen, hiszen úgysem volt vele semmi terve, inkább a csövek miatt szerezte, de ezek nagy része időközben szórén-szálán eltűnt. A Docens mégis úgy határozott, hogy a másik kazánt is hazaviszi; képtelen beletörődni, hogy egy efféle, még egészen használható holmi a gyárban maradjon — gazdátlanul. Készségesen neki is adták. Ezért a Docens a hét első felében a sofförnek dolgozott, a másodikban pedig a darusnak reszelt valami műtűrűkét a szolgálataiért. De azért Heinrichet is segítségül hívta, mert mindenki megszokta már, hogy Heinrich segítségét kérjék, ha valami komolyabb vállalkozásba kezdenek. Ma is megletek volna nélküle, hiszen a több tonnás vaskolosszusra úgysem tudott számottevően hatni. Egyébként is daruval emelték föl és le, a többi emberre csak azért volt szükség, hogy zajongjanak és alaposan kioktassák egymást.

Mikor a kazán az udvaron a földre került, a Docens a kezét dörzsölve megállapította:

— No, most két kazán áll az udvaron.

Heinrich az új kazánra nézett, és magában kénytelen volt elismerni, hogy a Docensnek igaza van. A gyerekek most már egyszerre kettővel játszhatnak hajósdit.

Heinrich ezután a szobájába ment. Korgott a gyomra. Az ételkészítés előtt azonban még be kellett bugyolálnia a vécét.

De ténylegesen hozzá sem kezdhetett, mert közben beállított Larrup. Ez elmesélte, hogy legutóbb is összeveszett az anyósával, már torkig van vele, és hajlandó lenne bármit megtenni, csak végre megszabaduljon a megátalkodott vénasszonytól. Megkérdezte Heinrichtől, nem tudja-e, hogyan megy az aggok házába utalás, és mit gondol, be lehet-e erőszakkal vitetni, vagy talán jobb volna, valamilyen ürüggyel kórházba beutaltatni, mindegy, melyikbe — hiszen egy idős embernek már mindenféle nyavalyája lehet. Heinrich sem az aggok házat, sem a kórházakat nem ismerte különösebben, ettől azonban még jóakarátúan meghallgathatta a másik baját, hátha ezzel is könnyít rajta. Ez a Larrup tulajdonképpen ellenszenves és meglehetősen otromba alak volt, úgy-hogy Heinrich egyáltalán nem rajongott érte. De ezt nem akarta és nem is tudta vele éreztetni. Pedig egy kissé terhesnek érezte, hogy minden-

kinek, aki tanácsért jött hozzá, mondania kellett valamit. Larrup hoszszasan és aprólékosan fejtegette, miként szabadulhatna meg az anyósától, és úgy látszott, ez az egyetlen dolog, ami még tűzbe hozza; lehet, hogy már álmában is csak erre gondolt, és erről ábrándozott. Heinrich kesernyében mosolygott, és időnként ráhagyta:

— Bizony, így van ez.

Heinrich helyeslő szavaiból Larrup nyomban levonta a következtetést, hogy okos és részvevő emberrel van dolga, noha a másik erre nem tartott igényt.

Larrup még el sem ment, amikor új vendég érkezett. Anton, a tízes lakásból. A tízes lakás kicsi volt, és több család zsúfolódott össze benne. Anton költözött be először, neki utalták ki, és most teljes jogú házigazdának érezte magát. Később aztán idehívta a rokonait, azok meg — saját rokonaikat és ismerőseiket. Először bejelentkeztek családtagként, azután a lakás szükségére hivatkozva új lakást igényeltek. Végül csak egy család maradt Antonéknál, ezzel lehetetlen volt hitelt érdemlően megállapítani a rokoni viszonyt, így hát most már semmi sem gátolta meg a parázs veszekedéseket. Anton ezúttal is azért jött Heinrichhez, hogy tanácsot kérjen tőle, miféle újabb szörnyűségeket lehetne kifundálni társbérleti gyöttrésére. Önmagára is haragudott, mert elpanaszolta, hogy már gyerekkorában is fafejű volt, és hiába van meg benne a szándék minden disznóság elkövetésére, ha egyszer nem fog a feje, és nincs benne semmi találekonyosság, nem tud kisütni semmit.

Heinrichnek nem volt inyére, hogy efféle kérdésekben tanácsokat adjon, de hát mégiscsak kellett valamit mondania Antonnak, a lakótársának. Rámosolygott, majd belepirult a zavarába, de semmi okosat nem tudott kitalálni. Aztán azt ajánlotta neki, hogy kenje be a kilincseket kátránnyal, de Anton ezt nem találta kielégítőnek, mert egyszer már megtette, csak nem kátránnyal, hanem annál is ocsmányabb anyaggal, és azóta a szomszédék nagyon elővigyázatosak, használat előtt mindig megtörlik a kilincset. Erre Heinrich megemlítette, hogy az is hasznos megoldásnak ígérkezne, ha a kulcslyukon át kormot fújnának a társbérleti szobájába, de Anton ezt is kipróbálta már, csak poloskairtóval, és most minden kulcslyuk be van tömve. Elidőztek még jó néhány klaszszikus módszernél, hosszúra nyúlt a beszélgetésük, Antonnak természetes, Heinrichnek kínosan szomorú volt ez a téma. Anton végül az ablakbetörés mellett döntött, ám bár ez sokkal helyénvalóbb lett volna télvíz idején. A dolgot egy kissé bonyolította, hogy az ablakok a harmadik emeleten voltak. Anton meg is kérdezte, hogy Heinrichnek pontos-e a keze. De Heinrich igazán rosszul tudott célozni, s ezt könnyen ellenőrizni lehetett. Szerencsére Anton megértette, hogy Heinrich nem óhajt részt venni az akcióban, és egyébként is belátta, a dolog csak akkor szerez kellő élvezetet, ha maga viszi véghez. Így aztán Heinrich nyugodtan a szobájában maradhatott, és hozzálátott a vécékagyló bebugyolálásához.

Alighogy ezzel elkészült, ismét megszólalt a csengő. Heinrich éppen pici konyhájában tartózkodott, és megállapította, hogy sok tiszta edénye van még, amit az ételkészítésnél igénybe vehetne, csak az a baj, hogy nincs semmi jó, amit beléjük tehetne. Hiába, ilyen a nőtlen férfi sorsa. Némely tekintetben mégiscsak jó volna, ha az embernek lenne felesége, gondolta Heinrich, de nyomban vissza is hőkent ettől a gondolattól.

Ajtót nyitott, és Anton kétségbeesett társbérlijével találta magát szemközt. Az elmondta, hogy valami huligán épp az imént törte be kövel az ő és a Soobikék ablakát. Dühödten, „azt a barmot” gyanúsította — Antont, a földijét nevezte így. A Soobikék ablakát persze csak cselből törte be, hogy ne legyen olyan nyilvánvaló, ki volt a tettes, de valójában ez nagyon is átlátszó csel. Most azt jött megkérdezni Heinrichtől, milyen fogáshoz kellene folyamodnia, hogy hasson erre a baromra. Heinrich belső érzéke tiltakozott az ellen, hogy éppen ma kérjenek tőle efféle, a jellemével és gondolkodásával összeegyeztethetetlen tanácsot. És, bár rámosolygott Anton társbérlijére, az a reménnyel kecsegtető gonosz gondolat kezdett benne érlelődni: olyan badar tanácsot ad, hogy a továbbiakban majd békét hagynak neki. Ez már szinte lázadászámba ment, és természetesen nem volt szép tőle, de mi mást tehetett volna szegény Heinrich, amikor állandóan ilyesmivel gyötörték. Azt ajánlotta tehát az illetőnek, hogy szerezzen valamelyik kolhozból egy rakomány tavalyi krumpliszárat, és rakja vele teli az előszobát, ő maga pedig közlekedjék addig kötélhágcsón azon az ablakon át, amely most úgymint be van törve. Anton társbérlije komolyan vette a dolgot, de attól tartott, nehéz lesz krumpliszárat szerezni és fuvarról gondoskodni, még hát a kötélhágcsón való közlekedés is aggodalommal töltötte el; ő még csak elboldogulna vele, de az édesanyja öreg, rossz a lába, könnyen leeshet. Ő valami egyszerűbb megoldást szeretne.

Furcsa ember volt ez a szomszéd, azt tartotta többre, ami kevésbé bizonyult. Idejön tanácsért, de semmilyen megoldás nem jó neki, pedig napjainkban, amikor mindennek változik a módszere, egyszerű dolgokkal már nem lehet eredményesen munkálkodni. Végül a szomszéd beírta azzal az iskolásgyerek-színvonalú csínnyel, hogy késő este rajzszoákat tesz majd a végé kövezetére, hogy amikor éjszaka Anton meztőláb a dolgát végezni megy, belelépjen. Természetesen a szomszédnak nem volt rajzszoge, így azt is Heinrichnek kellett kölcsönadnia. Hála istennek, végül mégiscsak megszabadult tőle.

Közben este lett, besötétedett, és Heinrich még mindig nem evett. A szomszéd kifizia jött át a számtanpéldáival, és Heinrich, miközben hozzálatott a krumplisütéshez, fejben próbálta megoldani őket.

Am a krumpli még el sem készült, amikor betoppant Kurfelt, a hetes lakásból. Elmondta, hogy feltétlenül szüksége van Heinrich segítségére, mégpedig azonnal. Heinrich elzárta a gázt, a krumplit otthagya a serpenyőben, gyorsan megoldotta az utolsó számtanpéldát, és elment Kurfelttel. Egyikük talicskát tolt, és Kurfelt egész úton a kerék nyikorgása miatt sopánkodott. Heinrich azt javasolta, hogy tegyenek a kerékagyba varangyos békát, de nem sikerült fogniuk. Egy nagy, épülő házhoz értek — biztosan valami irodaház lesz belőle —, és a talicskát megrakták terméskövel. Már máskor is jártak itt kettesben, az esti sötétségben, mert Kurfelt garázst épített. Ma is jó néhányszor fordultak a nyikorgó talicskával. Az építkezésnél fölpackoltak, és a félig kész garáznál lerakodtak. Utána Kurfelt fogott egy dorongot, betörte vele az építkezés melletti fészert ajtaját, és feltett a kocsira néhány zsák cementet, hiszen a fészertben bőven volt belőle.

Mikor a mai anyaggyűjtéssel odáig jutottak, hogy Kurfelt folytathatta belőle a garázsépítést, elengedte Heinrichet, ő pedig ott maradt az összehordott kincset csodálni. Heinrich, amikor a szobája felé sántikált,

már igazán fáradt volt, és az iménti munka miatt lelkiismeret-furdalás is györtörte. A lépcsőházban valaki odalopózott hozzá. Anna volt, a tengerész felesége. A fülébe súgta, hogy őt, Heinrichet várta. Heinrichnek olykor-olykor rajta is kellett segítenie, szerencsére nem túl gyakran. Azért szerencsére, mert ez az ötös lakásbeli Anna kövér és ragadós, s nem gyerekjáték boldogulni vele. De Heinrich ebben a dologban sem tudott hangot adni a véleményének. Pedig ha ezek a nők egyszer rákapnak az emberre, az biztos, hogy a nyakába is varrják magukat, Heinrich mégsem ok nélkül maradt ilyen sokáig agglegény. Mert érdekes módon egyetlen kérés van, amire Heinrichnek mindig volt ereje nemet mondani. Valahányszor egy-egy nőismerőse hozzá akart menni feleségül, Heinrich minden esetben ellen tudott állni. Persze ez nem azt jelenti, mintha kereken megmondaná a véleményét, hanem úgy rendezti a dolgokat, hogy a nő maga álljon el szándékától. Heinrichnek is nehéz és ellenszenves ez a függetlenségéért folytatott harc, de hát valamiben neki is ki kell élnie magát.

Bementek Annával a szobába, a nő suttogó hangon duruzsolt, nyolcvan kiló volt és tele szerelemmel. Mindjárt átölelte Heinrichet, és erőszakosan megcsókolta. Heinrich belenyugodott — jöjjön, aminek jönnie kel —, de közben oldalazva a konyha felé lépdelt, a nyakán csüggő Annát maga után vonszolva. Miközben Anna ölelgette, és elviselhetetlenül szenvedélyes szavakat rebegett, Heinrich átnyúlt a válla fölött, és félig sült, kihűlt krumplidarabokat vett ki a serpenyőből. Időnként teli szájjal odasúgta: „Igen, drágám”, mert Anna aki nagyon várta ezeket a szavakat, különben abbahagyta volna a becézgetést.

Amikor Heinrich ily módon megette a serpenyőben levő krumpli felét, Anna egyre agresszívebbé vált, és kezdte kifelé vonszolni a konyhából. Heinrich nem is tanúsított különösebb ellenállást, hiszen végül is ő volt a férfi, még ha Anna nyolcvan kilót nyomott is.

Eltűntek a takaró alatt. Ki tudja, szegény mindenki megsegítésébe belefáradt Heinrichnek mikor volt alkalma végre aludni. Pedig reggel ismét korán kellett kelnie, mert várta a mindennapi munkája.

... És a napok egymásba folytak.

Fehérvári Győző fordítása